

ANDREA TORNIELLI, GIANNI VALENTE

VATIKÁN A BOJ O MOC

Konflikty, zneužívania
a škandály. Čo sa skutočne deje
v katolíckej cirkvi?

VATIKÁN
A BOJ O MOC

ANDREA TORNIELLI, GIANNI VALENTE

VATIKÁN A BOJ O MOC

Konflikty, zneužívania
a škandály. Čo sa skutočne deje
v katolíckej cirkvi?

Original title: Andrea Tornielli, Gianni Valente: IL GIORNO
DEL GIUDIZIO

© 2018 Mondadori Libri S.p.A., Milano

Published by Mondadori under the imprint of Piemme

Cover photo © Shutterstock.com

Art director: Cecilia Flegenheimer

Translation © Oľga Gavendová, 2020

Slovak edition © Fortuna Libri, Bratislava 2020

Vydalo vydavateľstvo Fortuna Libri.

www.fortunalibri.sk

Zodpovedná redaktorka Anna Šikulová

Prvé vydanie

Všetky práva vyhradené.

Nijaká časť tejto publikácie sa nesmie reprodukovať,
ukladať do informačných systémov ani rozširovať
akýmkoľvek spôsobom, či už elektronicky, mechanicky,
fotografickou reprodukciou, alebo inými prostriedkami,
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ISBN 978-80-573-0008-3

Kniha je venovaná všetkým kňazom, ktorí každý deň otvárajú chrámy a ohlasujú evanjelium, vysluhujú sviatosti bez osobných ambícií a snívania o kariére.

Venovaná je aj mnohým kňazom Rímskej kúrie, ktorí svoju službu vykonávajú pokorne a bez túžby dostať sa do popredia.

Úvod

Kto je veľký žalobca?

V jednu septembrovú sobotu na pravé poludnie sa objavila prekvapujúca správa, zavalená hromadou ďalších oznámení a správ, čo však neznižuje jej dramatický význam. Z pohľadu pápeža Františka vyznieva ako oznam o zápase, ktorý v šiestom roku jeho pontifikátu prebieha v katolíckej cirkvi. Ide o „diabolský“ útok a jeho cieľom je rozdeliť samotnú cirkev, rozjatrenú škandálmi zneužívania moci, svedomia a sexuálnymi aférami, obťažovaním maloletých a zraniteľných dospelých kňazmi a rehoľníkmi. Rania ju však aj politicko-mediálne kroky priamo v cirkevných štruktúrach, ktorými sa cirkev pokúšajú zničiť tým, že obvinia pápeža a pokúsia sa ho donútiť, aby odstúpil. K podobným útokom dosiaľ nedošlo.

Preto sa František obrátil priamo na Boží ľud a veriacich na celom svete požiadal o motlitby ruženca v mesiaci október, aby Boh „ochránil cirkev pred diablom, ktorý sa nás stále snaží oddeliť od Boha a rozdeliť navzájom medzi sebou“. Urobil tak 29. sep-

tembra 2018, v deň, keď sa slávi liturgická spomienka na troch archanjelov, osobitne svätého Michala, ktorý v *Knihe Zjavení* zápasí s drakom, diablom, a porazí ho. Poukázal na dve staré modlitby, jednu k Panne Márii a druhú k svätému archanjelovi Michalovi.

Z tejto žiadosti o modlitby vidíme, ako veľmi rímskeho biskupa znepokojuje zneužívanie mladistvých, ale aj rastúce útoky na samotného pápeža a biskupov, lebo na boj o moc v cirkvi sa zneužívajú pedofilné škandály. Františkova prosba o modlitby prichádza mesiac po ohromujúcej výzve na jeho odstúpenie, s ktorou prišiel arcibiskup Carlo Maria Viganò, bývalý apoštolský nuncius v USA, keď obvinil pápeža.

„Svätý otec,“ píše sa v komuniké Tlačového strediska Svätej stolice, „sa rozhodol povzbudiť veriacich na celom svete, aby sa každý deň počas celého októbra, mariánskeho mesiaca, modlili ruženec, a tak sa ako Boží ľud v spoločenstve a pokání zjednotili a spoločne prosili Matku Božiu a svätého Michala archanjela o ochranu cirkvi pred diablom, ktorý sa nás snaží oddeliť od Boha a rozdeliť navzájom medzi sebou.“

Niekoľko dní predtým, ešte pred odletom do pobaltských republík, sa pápež stretol s pátrom Frédericom Fornosom, SJ, riaditeľom medzinárodného Apoštolátu modlitby, a požiadal ho, aby jeho výzvu rozšíril medzi veriacich na celom svete a požiadal ich, aby sa na záver každej modlitby ruženca pomodlili starú modlitbu *Pod tvoju ochranu* a modlitbu k svätému Mi-

chalovi archanjelovi, aby nás ochraňoval a pomáhal nám v zápase so zlom (porov. *Kniha Zjavení* 12, 7 – 12).

Ako uviedol pápež František v kázni v Dome svätej Marty niekoľko dní predtým (11. septembra), citujúc prvú kapitolu *Knihy Jób*, táto modlitba je zbraňou proti veľkému žalobcovi, ktorý „sa potuluje po svete a hľadá, koho obžalovať“. Poraziť ho môže len modlitba. Ruskí mystici a veľkí svätci všetkých tradícií radievali, že vo chvíľach duchovného zápasu sa treba utiekať pod ochranný plášť Panny Márie a modliť sa modlitbu *Sub tuum praesidium*.

Táto modlitba znie:

*Sub tuum praesidium confugimus,
Sancta Dei Genetrix.
Nostras deprecationes ne despicias in necessitatibus,
sed a periculis cunctis libera nos semper,
Virgo Gloriosa et Benedicta.*

Pod tvoju ochranu sa utiekame,
svätá Božia Rodička,
neodvracaj zrak od našich prosieb,
pomôž nám v núdzi a z každého nebezpečenstva
nás vyslobodí,
ty, Panna slávna a požehnaná.
Amen.

„Výzvou o príhovor,“ píše sa ďalej vo vatikánskom komuniké, „Svätý Otec žiada veriacich na celom sve-

te modliť sa k Panne Márii, aby vzala cirkev pod svoj ochranný plášť, aby ju chránila pred útokmi diabla, Veľkého žalobcu, a zároveň aby ju priviedla k uvedomeniu si vlastných vín, chýb a zneužívání v prítomnosti i minulosti a aby sa bez váhania postavila do boja proti zlu.“

Pápež vyzval, aby sa októbrová modlitba svätého ruženca zakončila modlitbou pápeža Leva XIII.:

*Sancte Michael Archangele, defende nos inproelio;
contra nequitiam et insidias diaboli esto praesidium.
Imperet illi Deus, supplices deprecamur,
tuque, Princeps militiae caelestis,
Satanam Aliosque spiritus malignos,
qui ad perditionem animarum pervigantur in mundo,
divina virtute, in infernum detrude. Amen.*

Svätý Michal archanjel, bráň nás v boji,
buď nám ochrancom proti zlobe a úkladom diabla.
Pokorne prosíme, nech mu Boh ukáže svoju moc.
A ty, knieža nebeských zástupov,
Božou mocou zažeň do pekla satana a iných
zlých duchov,
ktorí sa na skazu duší potulujú po svete. Amen.

Modlitbu k svätému Michalovi archanjelovi napísal v roku 1884 pápež Lev XIII. po zjavení na konci omše vo Vatikáne. Pápež „videl“ cirkev, ako na ňu

útočil diabol. Hneď ako Lev XIII. modlitbu zložil, dal ju vytlačiť a rozposlať všetkým biskupom. Jej kratšia verzia sa, kľáčiac na kolenách, modlievala na záver každej omše až do septembra 1964, keď ju zrušila inštrukcia *Inter Oecumenici*, dokument o správnom uskutočňovaní liturgickej reformy koncilu.

„Rozdeľovať, to je zbraň, ktorú má diabol vždy poruke, aby zničil cirkev znútra,“ povedal pápež František pred dvoma rokmi. Potom ako Viganó zverejnil svoj dossier, dodal: „Pri ľuďoch hľadajúcich len škandály a rozdelenie,“ pred „divými psami“, ktorí vyhľadávajú vojnu, a nie mier, sa dá kráčať jedine cestou ticha a modlitby.

To, čo vidíme v cirkvi, nie je len objavenie *mysterium iniquitatis*, tajomstva zla a hriechu, ktoré ju rozbíja znútra a ktoré vždy existovalo. Nové v našej dobe je to, že práve cirkvi a niektorým jej pastierom chýba vedomie, čo je cirkev, chýba im istota, na čom sa cirkev zakladá. Nový je funkcionalizmus, dôvera v marketingové stratégie, slepé nadšenie z nových sociálnych médií, predstava, že cirkev je korporácia a v nej správca, ktorý ju vedie, no je podriadený súhlasu akcionárov a manažéri môžu byť okamžite odvolaní; množiace sa „mediálne kazateľnice“, ktoré sa stávajú sudcami všetkého a všetkých, keď si sami prielili úlohu strážiť pravovernosť učenia; bezohľadné, účelové, selektívne používanie a zneužívanie zločinov a hriechov spáchaných predstaviteľmi cirkvi v špinavom boji o moc, často bez

akýchkoľvek obáv o obeť a ich volanie po spravodlivosti.

Cirkev zožiera ničivé zavrtanie sa do seba. Na nasledujúcich stránkach chceme vyjsť v ústrety čitateľovi, chceme mu pomôcť, aby vedel rozlišovať pravdu od poloprávdy a zaujatých dezinformácií, ktoré šíria aj takzvané „katolícke médiá“, a pomôcť mu, aby ľahšie pochopil, čo sa naozaj deje. Predovšetkým sa pokúšame vidieť skutočnosť očami evanjelia – jedine tento pohľad nám umožní, aby sme nestrácali nádej, aby sme aspoň tušili svetlo na konci dlhého tunela. Takýto pohľad sa namáhavo snažili ukázať Benedikt XVI. a František, dvaja poslední pápeži, nepochopení a často zradení najbližšími priateľmi.

1.

Mediálna bomba v Dubline

V noci zo soboty 25. augusta na nedeľu 26. augusta 2018 v Dubline sa spustí prudký dážď. Chýba len niekoľko hodín do omše na záver Svetového stretnutia rodín v parku Fénix – má sa konať krátko po poludní. Asi 200-tisíc ľudí sa usiluje dostať na miesto, kde sa má konať omša, dlhé úseky cesty pritom kráčajú po kalužiach a blate. Pápež František priletel do Írska v sobotu predpoludním, a začal tak náročnú cestu, poznačenú škandálmi zneužívania, ktoré raniť cirkev tejto krajiny. Teraz začína deň krátkou, len niekoľkohodinovou návštevou mariánskej svätyne v Knocku, kde sa pomodlí *Anjel Pána*.

V sobotu večer sa spolu s rodinami zúčastnil na vigílii. Povzbudený otázkami a svedectvami neraz odložil pripravený text a v spontánnom príhovore nazval rodiny „nádejou cirkvi a sveta“. Poukázal na kľúčovú úlohu rodiny pre spoločnosť. Požiadal rodičov, aby neotáľali s krstom dieťaťa, aby ho dali pokrstiť hneď, ako je to možné. Hovoril o kráse trva-

lých zväzkov a pripomenul rady, ktoré dáva manželom: vzájomne sa počúvať, odpúšťať si a modliť sa. Krátko pred vigíliou na záver prvého rušného dňa v Írsku sa František stretol s ôsmimi obeťami zneužívania maloletých kňazmi a rehoľníkmi. Stretnutie trvalo asi pol druhu hodiny.

Keď novinári cestujúci s pápežom v nedeľu ráno o pol piatej vstávali, na smartfónoch si našli správu šírenú na mediálnej sieti súčasne s konzervatívnou skupinou pápežových oponentov National Catholic Register (zo skupiny Eternal Word Television Network EWTN) a LifeSiteNews v Spojených štátoch a v Taliansku denníkom *La Verità*, s internetovými novinami *La Nuova Bussola Quotidiana* a s blogmi novinárov Marca Tosattiho a Alda Maria Valliho. Išlo o jedenásťstranový text s nadpisom *Svedectvo*¹ a podpísal ho bývalý nuncius v Spojených štátoch amerických Carlo Maria Viganò, prístupný v pôvodnej talianskej verzii, v angličtine a v španielčine. V tomto šokujúcom dokumente bývalý vatikánsky diplomat, v tom čase už dva roky v dôchodku, rekonštruje niektoré udalosti okolo kardinála Theodora McCarricka, washingtonského arcibiskupa v rokoch 2000 až 2006, obvineného zo sexuálneho zneužívania dospelých seminaristov a zo zneužívania jedného maloletého chlapca v čase, keď bol kňazom v New Yorku. Udalosti o kardinálovi prepukli začiatkom leta: pápež

¹ https://s3.amazonaws.com/lifesite/CMV_TESTIMONIANZA.pdf

František potrestal McCarricka; najprv mu prikázal, aby viedol utiahnutý život v modlitbe a očakával výsledok kánonického procesu, keďže bol obvinený zo zneužívania mladistvého, nečakal na výsledok tohto procesu a prijal kardinálovu abdikáciu na členstvo v Kardinálskom zbore. Abdikáciu inicioval pápež. Za posledných deväťdesiatjeden rokov sa v katolíckej cirkvi nestalo, aby bol kardinál prinútený zriecť sa členstva v Kardinálskom zbore.

Viganò vo svojom dokumente obviňuje desiatky ďalších cirkevných predstaviteľov, že kryli McCarrickove chyby. Napáda predovšetkým pápeža Františka a žiada jeho odstúpenie.

Bývalý nuncius sa narodil v severotalianskom meste Varese v januári 1941. Za kňaza bol vysvätený v roku 1968 a stal sa známou osobnosťou. V rokoch 1992 až 1998 bol nunciom v Nigérii, do roku 2009 delegátom pre pápežskú reprezentáciu Štátneho sekretariátu, kde koordinoval a prepájal tok informácií prichádzajúcich z apoštolských nunciatúr z celého sveta. V roku 2009 sa stal generálnym sekretárom vatikánskej vlády a nepohodol sa s vtedajším štátnym sekretárom Tarcisiom Bertonom. V roku 2011 sa pápež Benedikt XVI. rozhodol, že bude lepšie, ak sa z Vatikánu vzdiali, a vymenoval ho za apoštolského nuncia v USA. Hneď na druhý rok prepukol prvý škandál Vatileaks, a jeho hlavnou postavou bol Viganò; jeho listy Bertonomu a pápežovi Benediktovi XVI. sa prvé objavili v novinách. Keď bol za pápeža

zvolený František, Viganò zostal na svojom mieste a prijal ho počas jeho návštevy Spojených štátov amerických (v septembri 2015). V apríli 2016, tri mesiace po dosiahnutí kánonického veku sedemdesiatpäť rokov, opustil Viganò nunciatúru vo Washingtone a vrátil sa ako emeritný biskup do Talianska.

Viganò sa vyjadruje prísne. Kontext, do ktorého zasaduje svoju požiadavku vyrazajúcu dych – keďže v minulosti sa nič podobné nestalo, veď takýto krok urobil diplomat: nielenže sa rozhodol porušiť pápežské tajomstvo, ale predovšetkým preto, lebo pápežovi adresuje výzvu, aby opustil Petrov stolec; je to dramatický krok a súvisí s udalosťami posledných mesiacov, so škandálmi s pedofilnými kňazmi v Čile, ktoré boli zverejnené len niekoľko dní pred oznámením Veľkej poroty, ktorá pátrala v diecéznych archívoch v Pensylvánii a uviedla závažné prípady zneužívania mladistvých za posledných sedemdesiat rokov.

„Biskupi Spojených štátov amerických,“ píše bývalý nuncius, „a ja spolu s nimi, sú vyzvaní, aby nasledovali príklad týchto prvých mučeníkov, ktorí priniesli evanjelium na územie Ameriky a boli vierohodnými svedkami nesmiernej lásky Krista, ktorý je Cesta, Pravda a Život.“

Biskupi a kňazi, zneužívajúc svoju autoritu, sa dopustili hanebných zločinov, spôsobili nesmierne škody veriacim, maloletým, nevinným obetiam, mladým mužom túžiacim obetovať svoj život cirkvi,

alebo svojím mlčaním dovolili, aby sa v tom pokračovalo.

Aby sa obnovila krása svätosti tváre Kristovej nevesty,“ pokračuje Viganò, „znetvorenej toľkými hanebnými zločinmi, ak naozaj chceme oslobodiť cirkev zo smradľavého močiara, do ktorého upadla, musíme mať odvahu zničiť kultúru tajomstva a verejne vyznať zakrývané skutočnosti. Treba skončiť so zločineckým mlčaním, ktorým sa biskupi a kňazi chránili na škodu svojich veriacich, mlčaním, pre ktoré sa cirkev v očiach sveta môže javiť ako sekta, mlčaním podobným mlčaniu v mafii.“

Okrem toho bývalý nuncius vyhlasuje: „[...] teraz, keď korupcia zasahuje vrchol cirkevnej hierarchie, moje svedomie mi prikazuje vyjaviť pravdy, o ktorých som sa v smutnom prípade emeritného washingtonského arcibiskupa Theodora McCarricka dozvedel počas plnenia úloh, ktoré mi zveril svätý Ján Pavol II. – bol som delegátom pre pápežskú reprezentáciu v rokoch 1998 až 2009 a zveril mi ich aj pápež Benedikt XVI., keď ma vymenoval za apoštolského nuncia v Spojených štátoch amerických od 19. októbra 2011 do konca mája 2016.“

Tak Viganò začína rozprávanie o tom, čo videl v úrade Štátneho sekretariátu pri McCarrickovom menovaní. V jeho rozprávaní sa dokumenty, listy a dátumy miešajú s domnienkami a podozreniami. „Moje kompetencie delegáta pre pápežskú reprezentáciu Štátneho sekretariátu nezahŕňali len apoštolské

nunciatúry, ale aj personál Rímskej kúrie (menovania, povýšenia, informatívne procesy o kandidátoch na biskupstvo a pod.) a skúmanie citlivých prípadov, aj kardinálov a biskupov, ktoré delegátovi zveril kardinál Štátneho sekretariátu alebo substitút Štátneho sekretariátu.“

Bývalý nuncius vysvetľuje, že chce zverejniť svoje poznatky a podozrenia, „aby rozptýlil ohováračské podozrenia v niektorých nedávnych článkoch“, a od začiatku pritom obraňuje „dvoch predčasne zosnulých apoštolských nuncií v Spojených štátoch amerických Gabriela Montalvu a Pietra Sambio“, ktorí „okamžite informovali Svätú stolicu bezprostredne potom, ako sa dozvedeli o mimoriadne nemorálnom správaní arcibiskupa McCarricka k seminaristom a kňazom“.

Obžalobu začína citovaním listu dominikána Bonifaca Ramseyho (datovaného 22. novembra 2000), „napísaného na žiadosť nuncia Montalvu. P. Ramsey, profesor v newarskom diecéznom seminári od konca 80. rokov až do roku 1996, v liste potvrdzuje, o čom sa v seminári vedelo – arcibiskup [McCarrick, pozn. autora] *shared his bed with seminarians*, pozýval vždy piatich seminaristov, aby s ním strávil víkend v dome pri mori. A dodal, že pozná istý počet seminaristov, niekoľkí z nich boli vysvätení za kňazov pre Newarskú arcidiecézu, ktorí boli pozvaní do spomínaného domu pri mori a s arcibiskupom zdieľali lôžko“.

„Úrad, ktorý som vtedy zastával,“ pokračuje Viganò, „sa nedozvedel o nijakom prijatom opatrení Svätej stolice po oznámení nuncia Montalvu koncom roka 2000, keď bol štátnym sekretárom kardinál Angelo Sodano.

Aj nuncius Sambí [koncom roka 2005 nahradil Montalvu na diplomatickom poste vo Washingtone, pozn. autora] zaslal štátnemu sekretárovi Tarcisiovi Bertoneму zápis obvinenia McCarricka zo strany kňaza Gregoryho Littletona z Charlottskej diecézy, prepusteného z klerického stavu pre zneužívanie mladistvých, spolu s dvoma dokumentmi od samotného Littletona, v ktorých opisuje svoj smutný osud a osud ďalších kňazov a seminaristov, o sexuálnom zneužívaní zo strany vtedajšieho newarského arcibiskupa. Nuncius dodal, že Littleton zasiaľal tento zápis asi dvadsiatim osobám, civilným i cirkevným sudcom, polícii a advokátom už od júna 2006, a tak bolo veľmi pravdepodobné, že sa správa čoskoro dostane na verejnosť. Preto podporoval rýchly zásah Svätej stolice.“

Bude lepšie, ak si zrekapitulujeme, čo Viganò dosiaľ odhalil. Bývalý nuncius požadujúci pápežovu demisiu tvrdí: V novembri 2000 a potom v roku 2006 diplomati Svätej stolice v USA – v prvom prípade to bol Montalvo, v druhom Sambí – zaslali do Vatikánu zápisy alebo výpovede proti McCarrickovi. „V príprave správy o týchto dokumentoch,“ píše ěa-